

Οι Τρεις Ιεράρχες και οι Θετικές Επιστήμες.

«Παιδεία τεχνών ἐστὶν ἡ δυσκολοτέρα»

Ιωάννης Χρυσόστομος

Οι τρεις ιεράρχες, ο Μ. Βασίλειος, ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος και ο Γρηγόριος ο Θεολόγος επίσημα από το 1842 θεωρούνται προστάτες των γραμμάτων και της παιδείας. Όμως από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας, οι πρόγονοί μας καθιέρωσαν τη μέρα αυτή των τριών ιεραρχών ως μέρα των ελληνικών γραμμάτων και της παιδείας τιμώντας εκτός των άλλων την επίτευξη του συγκερασμού της αρχαίας ελληνικής γραμματείας και της φιλοσοφίας με τη χριστιανική πίστη, εκ μέρους των τριών ιεραρχών.

Είναι γνωστή η προσφορά τους στην θεολογία και την φιλοσοφία, λιγότερο όμως στην νομική. Είναι επίσης σχεδόν άγνωστο ότι ο Μ. Βασίλειος και ο Γρηγόριος ο Θεολόγος σπούδασαν στην Αθήνα εκτός των άλλων μαθηματικά, αστρονομία και ιατρική.

Ο Μέγας Βασίλειος στην ομιλία του για την δημιουργία με τον τίτλο «Εξαήμερος», εισάγει δύο βασικές αρχές ως ερμηνευτικές προϋποθέσεις: α) την ελευθερία της επιστημονικής έρευνας, που είναι και γυμνασία του νου (*Εἰς τὴν Ἑξαήμερον* PG 29, 33B) και β) τη διάκριση μεταξύ του ποιος έκανε τον κόσμο και του πώς έγινε ο κόσμος και τονίζει ότι δεν μειώνεται ο θαυμασμός μας για τα μεγαλεία του Θεού, αν βρεθεί ο τρόπος με τον οποίο ο Θεός έφτιαξε όλα τα θαυμάσια δημιουργήματα. (*Εἰς τὴν Ἑξαήμερον*, 25 Α).

Είναι γνωστή επίσης η προσπάθεια του Μεγάλου Βασιλείου να καταστήσει συμβατό με τις Γραφές το ελληνιστικό αστρονομικό μοντέλο. Ταυτόχρονα, η Εξαήμερος είναι το πρώτο έργο που διαχωρίζει την θεωρητική αστρονομία του Πτολεμαίου από την κοσμολογία, δημιουργώντας μια παράδοση που φτάνει μέχρι τον Μετοχίτη¹.

¹ Βυζαντινή Αστρονομία: Συνθέσεις και Υπερβάσεις, άρθρο των Πλ. Ψωμάδη, Κων. Ταμπάκης, Κρ. Χαλκιά, Κων. Σκορδούλη, Τομέας Φυσικών Επιστημών, Τεχνολογίας και Περιβάλλοντος Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστήμιο Αθηνών. (Δ΄ Πανελλήνιο Συνέδριο με Διεθνή Συμμετοχή «Αρίσταρχος ο Σάμιος»)

Στην Εξαήμερο επίσης συναντάμε κείμενα που εκτός από μεγάλη ιστορική, φιλολογική, θεολογική, έχουν και γεωλογική αξία².

Τέλος οι απόψεις του Μ. Βασιλείου για την δημιουργία του χώρου και του χρόνου συμπίπτουν με τις σύγχρονες απόψεις για την δημιουργία του σύμπαντος (Θεωρία της μεγάλης έκρηξης-Big Bang). Συγκεκριμένα υποστηρίζει ο Μ. Βασίλειος ότι ο χρόνος γεννήθηκε μαζί με το ορατό σύμπαν, δηλαδή τον τρισδιάστατο Ευκλείδειο χώρο³.

Μιχαήλ Μανωλόπουλος
Σχ. Σύμβουλος ΠΕ3

² Μ. Δερμιτζάκης καθηγητής της Γεωλογίας στο ΕΚΠΑ στο βιβλίο του Γεωλογικές Προσεγγίσεις στην Εξαήμερο του Μ. Βασιλείου.

³ Στα Ίχνη του Ι.Χ.Θ.Υ.Σ, Αστρονομία, Ιστορία, Φιλοσοφία, βιβλίο των Στράτου Θεοδοσίου και Μάνου Δανέζη καθηγητών Αστροφυσικής ΕΚΠΑ.